

De

PANCRATIO

In deg.

VIRO FORTI

*Arte, Natura, Marte & Moribus
disputabit,*

Ex consensu Ampliss. FAC. PHILOSOPH.
In Regia Academia Aboënsi,

Sub Moderamine

Clarissimi Viri

Dⁿ. M. CHRISTIERNI
ALANDRI,

Eloq. Profess. Reg. & Ord.

In Audit. Max. ad d. 3 Nov. Anno 1697.

GUSTAVUS STÅRCK/Wib

Sophocli in Ai: Mast:

----- & γαρ οἱ πλάτεῖς,
ἕδ' ἐνρύνωτοι φῶτες, ἀσφαλέσσοις,
ἄλλ' οἱ φροντίης εὗ, κρατήσοι παιᾶχο.

Impr. apud Jo. WALLIUM.

*Admodum & plurimum
Dominisque Meritissi*

DN. M. PETRO CARSTENIO,

Diœces: Wib. Archi-Præposito, ur-
bis ibidem Pastori, Consistoriique
Seniori, nec non in Regio Gymna-
sio S. S. Theol. Lectori primario.

DN. PETRO SERLACHIO,
Præposito & Pastori in Pärno.

DN. NICOLAO BÄCK/
Pastori in Wäckelax / Ecclesiarumque
adjacentium Vice-Præposito.

DN. JOHANNI GRAU/
Pastori Ecclesiarum, qvæ colligun-
tur in Pyttis & Elimä.

MÆCENATIBUS *magnis*,
RIBUSQVE

SALUTEM ET FE

*Reverendis PATRIBUS
mis ac Vigilantissimis.*

DN. M. JOHANNI GRAA/

Ecclesiarum in Pyttis & Elimä
Pastori, Districtusque ejus Præ-
posito.

DN. M. GEORGIO HELSINGIO,
Pastori in S. Michel Ecclesiarumque
eò pertinentium Præposito.

DN. JOHANNI KÖNIG/
Pastori in Sibbo.

DN. ERICO HAMMARMAN,
Pastori in Kymmenene.

*PROMOTORIBUS FAUTO-
certissimis*

LICIA FATA !!!

HELSINGIN
MOPISTOR
KIRJASTO

Præsentis materiæ dice-
re laudes à re abesse
censeo, cum plerique
qvorum ego vestigia
secutus, eandem tradendo si-
mul & commendando multo
fudarint opere.; Itaque mihi,
Nominum Vestrorum, Patres
ac Domini Reverendi, cul-
tori promptissimo ea potius
(cum bis data & minus grata
delicatioribus plerumque in-
grata) qvibus favor vester con-
cilietur, maxime incumbit lo-
qui, idqve simpliciter, qvoni-
am nec omnibus Svakæ sit
Eloquentiæ ora sectari datum,
& sine vobis tueri perdifficile
mihi sit Spartam, indeq; cona-
tibus

tibus peregrinus forsan respon-
deret eventus: vel pessulum
quasi ori extemplo obdo, con-
sultiusq; more eorum, qui præ-
ter veniam excogitata dicendi
nil efflagitant cupidius, hic
multis supersedeo devotoque
oro atque contendō animo, ut
tenellas hasce meorum, Patres
ac Domini Reverendi, quas
nunc prodo, studiorum por-
rigi vobis finatis primitias, quas
porrectas favor idem, quo me
huc usque dignati estis, si am-
pletebitur, tum sat mihi. At si
benevolentiae Vestræ adeo me
posthac obumbretis alis, ut oso-
ri ne pedum quidem illinc me
eripiendi detur statio, quid mi-
hi deinde optabilius, quid me-
lius!

lius! Hoc sensu vota indecessit
pro Vestrā, domorumq; Vestrā-
rum salute assidua & flagran-
tia nuncupabo, & manebo,
donec hora vitæ elapsa morta-
litatis subeundum mihi erit
jura.

*Nominum Vestrorum Patres ac
Dominī Reverendi,*

cultor̄ assiduus
GUSTAF Starck.

JUVENI VIRO,

ut decore natalium, ita virtute & do-
ctrina præ multis effectiori,

Per Eximio

Dn. G U S T A V O
S T A R C K / Wib.

Amico suo in paucis nomina,
tissimo,

VETERIS PANCRATII

morem antiqua fide cum anti-
qvariis edenti.

ymnica cum tradis, meliori
educente Palæstrâ,

Ac velut Herculeo, vel pede
nixe Jovis:

Qvan-

Quantum præcellit lixæ Podalirius
arte,

Qvorum hic te sanum præstar
at ille cibat:

Tantum, crede mihi, fortis GYM-
NASTA probaris,

Præ PÆDOTRIBA: fortior unde,
clues;

Qvodque brevi possis, pleno for-
tissimus esse

Numine; vix ullos addubita-
re finis:

Ergo, jure tibi Charites hæc con-
sona vota

Addunt: Constanter Pancrati-
ceq; vale!

L. Mg.

JO. RUNGJUS.

ADSPIRET COEPTIS SANCTISSIMUS ILLE
JEHOVA,
CAPUT PRIMUM.

GRÆCIA ut spatioſiſſima eſt, ita nihil reſtar, quo mi-
nus cæteris regionibus Europæ poſſit æqvi-
parari, qvin etiam multis modis anteferri : Clarum enim eſt, qvantas expeditiones ejus incolæ olim bellicas fecere, qvanta cum hostibus militari virtute iniēre certamina, & qvot deniqvæ hostium strages edide-
re; doctrinæ qvoque & Eloqventiæ laude qvatum floruit, cui libet facile no-
tum eſt, qui ē limine tantum Musas e-
jus ſalutavit. Nec mirum, quod tam militiæ qvam domi inclauerint, quia favente pace continuis incubuerunt.
Græci exercitationibus, aptos eos red-

A

den-

dentibus utramque fortunam pari animo ferendi. Ab hostibus enim tuta non secura per vitæ curriculum peragebant otia, sed nunc hisce, nunc aliis incitamentis animum atque corpus ad quævis sublimia capessenda reddebat idoneum. Neque proœcta tantum ætate Gymnasticis (de cuius specie una videlicet Pancratio primum aliquid animus est agere) seniores ipsi operam dabant verum à teneris jam annis edocti, adulti retinuerunt, tyronesque instruendo & exercendo docuerunt. Unde facile conjecturam facere licet, quæ curæ Græcis puerorum fuit antiquitus institutio ; quam ob causam & terra eorum ab Euripide haud male κρότος φαί audiebat. Sciebant enim probe, quod quem in ipso flore Adolescentes imbibarent animo & corpore vigorrem, etiam grandiores facti facile retinerent, & affectionem multum utilitatis mortalibus adferre atque habitum firmare, haud secus quam testa odore aliquo recens imbuta, eum diu ser-

servat. Nec spem deinde illos esse
Frustatam eventus ostendit: Qvis au-
tem nescit juventutem eorum omni-
fere antiqui temporis ævo laudis fui-
se capacissimam, gloriosissimamque;
Non autem de rebus nunc foris sed do-
mi, & quidem non tam publice quam
privatum, imo florescente ætate & pro-
pter institutionem gestis sollicitus ero.
Quanta igitur accuratione Græci pu-
erorum tractarint institutionem, ex e-
ducatione satis innotescit, cui pro-
vinciæ quoniam cura & metus pluri-
mum conducunt, nunquam illis sine
inspectore vitam agere fuit licentia,
sed aliquis semper adjungebatnr, qvi
mores eorum observaret, vitamque in
meliorem dirigeret partem: & cum
verè tritum illud dictum sit: qualis
rex, talis grex; non ex infima ho-
minum conditione, sed ex selectissimis
eligeretur, qvi amans esset laboris,
discipulisque assiduitate & dilidentiâ sa-
tisfaceret, quod etiam Plutarchus in
Lycurgo testatur inquiens: Οὐμὲν ἀλλὰ

οὐδὲ παιδονόμῳ ἐκ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν
 ἀνδρῶν ἐτάπει. Ast quoniam huic Pæ-
 donomo nimium difficile erat omnium
 intenta notis disponere exactis, unum sibi
 ex grege associavit puerum, reliquis cal-
 liditate & animositate multo præstan-
 tiorem, qvi illi in gravi isto onere su-
 stinendo comes & adjutor esset, cui
 potestatem quove imperandi atque pu-
 niendi alios concedebat, sicuti hisce e-
 tiam temporibus in nostris scholis at-
 que Gymnasiis mos obtinet; hic vero
 Αγελάρχης dicebatur, atque ex classē I-
 renorum & Mellirenorum eligebatur:
 quid autem vetustas per hos intellige-
 bat satis ex hoc Plutarchi patet. καὶ
 κατ ἀγέλας αὐτὸις (παιδονόμοις) προΐσταντο τῶν
 εἰρένων, ἀεὶ τὸν σωφρονέστατον καὶ μαχιμώτατον.
 Εἰρένας δὲ καλῶς, τὰς ἔτος ἥδη, δεύτερον ἐκ
 παιδῶν γεγονότας. μελλειρένας δὲ τῶν παιδῶν
 τὰς πρεσβυτάτας. οὐτοί τοις οὐδὲν, εἴκοσιν ἔτη
 γεγονός, ἄρχει τε τῶν ὑποτεταγμένων ἢν τοῖς
 μάχαις. καὶ καὶ οἶκον ὑπερέτας χρῆται πρὸς τὸ
 δεῖπνον. Επτάσει δὲ τοῖς μὲν ἀδροῖς ξύλοι
 φέ-

φέρεν. Hic Magistratus etiam ἀγελάρχης
alicubi dicitur, & pro Agelarcha βασιλεὺς
aliqvando inferitur. Sed omissis hisce
obiter notemus, ubi palæstrica hæcce
negotia, qvibus de sermo proxime erit
instituendus, fuere peracta, qvæ etiam
si alibi quoque, præcipue tamen in lo-
co ad ea accommodato, qui μυνάσιον
nuncupabatur, docebantur, qvod neq̄ ob-
scure quo ad derivationē cum exercitiis
ibi habitis convenire videtur, qvia du-
citur στρατὸς μυνάζεσθαι, hoc est, à denun-
dando, qvoniam Athletæ, pugiles &
præcipue luctatores ibi nudi se exercitiis
dicarunt atqve luctabantur, sicut Mar-
tialis ad Matronam pudicam ostendit,
inqviens:

*Gymnasium Thermae, Stadium est hac parte,
recede,*

Exuimur nudos parce videre viros.

Nihil efficit qvod hocce vocabu-
lum alias quoque induat significationes,
qvia interdum pro ludo literario ponit-
tur, qvæ acceptio ut apud antiquos va-

luit, sic apud nostrates quoque propter comparationem quandam ab actionibus corporis ad mentis operationes translatam, vigorem habet. Gymnasia etiam sepulturis fuisse destinata Servius Sulpitius Lib. IV. Epist. 12. ad Ciceronem inculcat; Ut ut se cum hisce atque aliis quoquaque nomine venire possunt significationibus res habeant parviperdimus, quoniam institutum nostrum haud multum promovere videtur. Erat itaque Gymnasium structura certis circumscripta limitibus, ubi Iudi varii & imprimis ii qui gymnici appellabantur, exercebantur: Verum hisce ludis pro varietate, ne confusio-
nis daretur occasio certa fuerunt destinata loca, in quibus singulis singula peragebantur negotia, unde constat Gymnasium habita ratione aptitudinis in varias fuisse distinctum classes, quarum haec præcipue enumerantur. Διαυλος, Ephebeum Coriceum, Elæothesum, Caldarium & Palaestra. Διαυλος (Diaulos) erat locus cursui destinatus; hoc nomen et si

non

non videtur quadrare, cum impossibilem fere magnitudinem utpote duo quasi contineat stadia, cum derivationem ex *dis* bis & *Aυλος* stadium accipiat; tamen vim denominandi exinde haufisse judicamus, quod diaulodromi illic aptati fuerint, & cursibus redditum expeditissimi. Alteram Gymnasii partem Ephebeum tenebat, ubi Ephebi exercebantur: per hosce patet Græcos intellexisse juvenes ad annos pubertatis egressos puerilibusque relictis, ad tractanda virilia juramento obstrictos: & cum primam tum ingrediebantur ætatem adolescentiæ, Ephebica induebantur clamyde, quæ notam discrepantiæ inter eos & pueros constitueret, sicut Apul. hoc accurate observat, inqviens: *Adest Iuculentus puer nudus, nisi quod Ephebica clamyde finistrum tegebat humerum.* Coriceum erat illa Gymnasii pars, ubi usi sunt pharetris, arcubus, levibusque missilibus in modum sagittarum factis, ex quibus nomen quoque derivasse, quoniam instru-

menta ista coryci sint appellati, haud obscure innotescit, qvidam pro Corycis, corytos & Coriscos ponunt, ex quibus media illa scriptio apertissima esse videtur, si pro theca arcus quis interpretatur, præcipue quando apud usitatos auctores eam appellandi vim obtinet, sicut & ex hoc Statii videre est:

Cœlestibus implet Coryton telis.

Aliquam portionem Gymnasii E. Iæothesium occupavit, ubi hungi corpora solebant: alipta ut ut varie possit accipi, tamen hic pro unctore præser-tim, qui palæstritas certaturos ungebatur. Huic proxime erat λαζηὸν per quod tam frigida quam calda lavatio seu Caldarium intelligebatur, ibi quoniam partem Balnei denotat, sece lavabant & corpora exercitiis reddebat aptissima. Hisce nunc Gymnasii partibus (etiamsi plures fuissent haud denegandum erit) Palæsta erat adjuncta, quæ ob actionum ibi gestarum prærogativam reliqua maxima antecellebat digni-

gnitate eò pertinentia; qvam ob cau-
sam & generali significatu pro Gym-
nasio aliquando concipitur, atque o-
mnia ejus exercitia vi illius demum
denominationis palæstrica appellantur,
cum certum tamen alioquin sit
Gymnasticæ esse speciem, qvæ sub se
complectitur *Paneratium, Cæstum, Cur-*
sum Saltum Discum, Halteres, Faculationem
&c. Ex hisce Pancratium qvidem pri-
mum disquisitionis deberet tenere lo-
cum verum qvoniam forsan prolixior
ejus foret tractatio, qvam ut in hocce
dari possit capite; occubabit qvod se-
quitur caput secundum.

CAPUT SECUNDUM.

Nunc tandem ad Pancratium volvi-
tur ordo, qvod tam ob duarum
specierum, luctæ scilicet & pugilatus
se constituentium dignitatem, pri-
mam inter cætera exercitia merito me-
retur sedem, palæstrica, qvam, ob id

qvod advocatis corporis viribus, omniū nervorum certa compositorum arte transfigebatur contentionē. Qvam ob causam & corporis robur maxime in hocce cernebatur ludo, fortisqe is demum haud injuste denominabatur, qvi hic se virum præstare, & victoriā potis erat, sine fuso obtinere. Quid præterea? hoc si contigit, cæteros ludos posse gymnicos subire aptus sine difficultate censebatur, & nomine tandem hocce illustri robur aliquod, atqve agilitatem, præ se ferente, Pancratio, insigniebatur. Hinc & illud Propertii fluit, qvod Pancratium quinqværtium appellebat, omniumqve fere exercitiorum palesticorum Magistrum, Pancratiasten; qvæ significations, utut aliquatenus possint tolerari, cum & ad perplurimorum sint palatum, eorum tamen vestigia seqvenda, eorumq; rationes haud respuendas esse, hoc loco censemus, qvi Pancratio sedem in palestricis attribuunt certam, modosqve ejus

ejus infra descriptos frænari posse, ju-
dicant terminos, præsertim cum lucta
& pugilatus, qvi hic concurrunt, latis
materiæ quoqve pullulent ubertate.
Et eminet lucta exinde præcipue qvod
omnium exercitiorum vetustissima,
artificiosissima & astutissima sit: Ve-
tustatem ex eo probare haud incon-
grue satagunt qvidam, qvod Græ-
cis præsertim πάλη audiens, derivati-
onem à voce πάλαι, vetustatem indicante,
petat. Qvæ opinio iterum (cum diversis
diversa plerumqve placent) omnibus
non arridet sed iis videtur præcipue
contrariari, qvi denominationem luctæ
derivandam ab aliis debere rebus, pro-
xime acum ejus tangentibus censem;
tum illæ tamen rationes, qvocunqve
demum nomine veniant, æqviores ad
denominandam nequeunt esse luctam,
cum partim ab adjunctis partim à spe-
ciebus qvibusdam certaminis certis,
insufficientiam totius arguentibus ar-
tis, sint petitæ. Nam denominationem

su-

sumere à re aliquā imperfectā, propo-
situmque tangere nescia, haud bene
Philosophis sapit, cum genus debeat es-
se, juxta canonem illorum, latius sua
semper specie. Verum rem dicimus
artificiosissimam ægue posse dici ve-
tustissimam, cum simplicia imprimis
ac deinceps arte consistentia addi-
scantur: Cumque intellectus quoque
noster amet ordiri à simplicioribus, qvi-
bus bene revolutis, ingeniora nobis
tandem prodeunt; attestante ipsum ex-
perienciâ. Tum hæcce allata nostrum
tamen nequeunt premere conceptum,
sed magis pro illo militant, si lucta
in diversis tantum consideretur stati-
bus, vel ut primum fuit composita,
vel qualis progressu tandem evade-
bat temporis. Simplicem primo e-
am existisse, omniumque vibrationum
contentionumque caruisse modis, ut
à similibus, sic à natura quoque ipsius
optime patet, quæ imprimis quidem in-
competentem, probe vero exculta, ner-
vosam invenitur se præbuisse; Homi-
nis

nis qvoque naturam adeo esse aptatam, ut semper qværat ab imperfectori tendere ad perfectius, res etiam illæ haud parum ostendunt, qvæ nullius olim fuere æstimationis, nunc vero qvotidiana experientia & usu asiduo inventorumque cultu sunt redditæ exactissimæ. Inter rationes vetustatem insuper luctæ approbantes, hocce, puerile etiamsi qvibusdam sit, inseri tamen potest argumentum, quod mos nonnullis qvidam invaluit, primum roboris specimen luctæ submittere examini, ubi viro se præstito, cætera qvoque exercitia sine difficultate subire qvis reputabatur idoneus. Hisce nunc lustratis, luctam ponimus extitisse vetustissimam atque artificiosissimam; artificiosissimam diximus, attamen non jure sed tempore. Hoc est, non primis quidem temporibus, sed tractu qvodam sive in ipso flore talem. Sed ne permultum limites transcendamus justos; progreendiendum ad propositum erit; Et qvamvis lucta refere-

ferente Platone, perplurimas possit exhibere species, duarum tamen harum erectæ scilicet & super pavimento agitatæ, rationes esse perpendendas pro rato protissimum ducimus, cum & clarum nobis porrigit conceptum nec difficultatibus multum laborent ambiguis. Erectam qvod atinet, duplii præcipue fertur peracta fuisse modo, vel enim stando manusque extendendo mutuis complexibus luctatores associati dejicere, comprimere atque detinere sese invicem summo contendebant studio. Constatbat tota denique ars ab utraque parte in certa vibratione atque stabilitate membrorum omnium ut & pedum in statione compositorum commoda φέγξ, quam staturam adhuc ita fuisse quidam tradunt aptatam, ut discrepantium inter duos diversos valuerit ponere ludos ex hisce Arist: lib: i. Rhet: liqvet οὐδὲ δυνάμενος τὸ σκέπτοντα πῶς, καὶ ποτὲ μηδὲ καὶ μηδὲ, δρομικός. Οὐ δὲ θλίβει,

Βειν, καὶ κατέχειν παλαιστικός. Οὐ δὲ συγκίνητος πληγὴ
 πυρηνός. Οὐδὲ ἀμφοτέροις τύποις, πυγμα-
 καπτοῖς. Hujus modi etiam honestissimos
 veterum extitisse amatores exinde pre-
 bari potest, qvod Regibus quoque ac
 principibus aliquando placuerit, Vel
 gestibus adhibitis, idem facere stude-
 bant; qvos gestus dolis præcipuis,
 damnum alterius intendentibus, fuisse
 mixtos, inde nec cordatis hominibus
 gratos qui victoriam in rebus joci
 adhibitis gratia cum detimento alte-
 riū abnuunt, cum delectatione autem
 magis appetunt ex his Tertulliani,
 Lib: de spectaculis, conjicere licet.
 Palæstrica diaboli negotium est; Primos ho-
 mines diabolus elicit: ipse gestus colubrina
 vis est, tenax ad occupandum, tortuosa ad
 obligandum, liquida ad eluendum. Et vi-
 detur hic modus, si conjecturæ alioquin
 est locus, convenire cum eo, qui Sve-
 cis Ringkonst dicitur, ubi brachium vel
 aliud aliquod membrum à statione a-
 deo deducitur ut raro in priorem redigi
 possit statum, sed cum dolere patien-
 tis

tis maximo, luxatum maneat. Illa super pavimento gesta luctatio, alteram luctæ exhibens speciem iisdem fere, sed humi peragebatur modis, ubi luctatores invicem compicati, seqve mutuo convolventes alter alterum subjicerentur, unde & Pancratium dicitur aliquando volutatorium. Respetum hujus Arist: Lib: de Animal. incessu c. 9. habuisse videtur, dum ita scribit. ορθὸν δέντεν δύναται αὐτοὶ πορευθῆναι καὶ ἀσφαλῶς. Κινηθεῖν δ' αὐτὸν εἰναι τοῖς, πάραστερισ ὁ Δῆμος τῆς κοίνεως προσένεις δῆλον τῶν γονάτων. Pugilatus, qui Græcit πυγμὴ, alteram pancratii formabat speciem, verum anteqvam hujus descriptioem accedimus, opere videtur pretium esse ab æqvivocationibus, quibus cum laborare potest, eam liberare. Qvia alios etiam fuisse reperimus pugilatus, multum tam intentione quam re ipsa ab hocce descrepantes. Unus illorum Monomachia appellabatur, & certum quoddam genus palastricæ constituebat, qvia telis armati certatores ini-

inibant palæstram ; quos gladiatorium
insignitos fuisse existimamus nomine,
Auctorum etiam si desint testimonia ;
discrimen tamen qvoddam inter hosce
apud Athenæum citati videntur argu-
ere versus :

Οἲη πεωλεχῶς ἔδει ἐώρακεν κακόν,
τῶν μονομαχέντων ἐσμὲν ἀθλίωτεροι:

Processum, ordinem, atqve præ-
cipuum pugilatus hujus finem hic an-
sa qvidem se porrigeret enumerandi
optima, verum svadente aliter tem-
pore pessulus qvibusdam opponendus
est momentis, & hocce uno tantum
erimus contenti , præcipuum scilicet
gladiatorum illic fuisse intentum atqve
conatum, adversarios ferire, & qvidem
usqve ad necem perseQUI. Utpote pe-
ritiam ejus nobis affatim dat, inter cæ-
teros perplurimos Cyprian: in Epist:
Homo, aut in hominis voluptatem peri-
mitur, & hominem occidere, peritia est, u-
sus est, ars est. Seclus non tantum geri-
tur, sed docetur. Quid potest inhumanius,

quod acerbius dici? disciplina est, ut per
mere quis possit, & gloria est quod peremis.
Et quamvis primo qvidem institutus
usus ejus maxime invaluit, tamen ob
nefandas hominum cædes processu re-
laxatus aliquanti per est temporis, &
Honorio auctore imperatore prorsus
sublatus, sicuti Theodo: c. 26, lib. 5. Hi-
stor: Eccles: tradit. Atque hoc qvidem
recte, quia duelum præ se ferebat
horribile quid, tam naturæ, quam divino
jure vetitum. Alter Sciamachia fuit,
hoc est, pugna umbratilis, quæ qvidem
multam etiam reqvirebat assiduitatem,
adeo tamen non fuit horrenda, cum
non adversus hominem, sed palum mu-
rum aut umbram exercebatur. Pro-
xima videtur esse affinitate conjuncta
cum eo, more qui apud nostrates Ring-
könst dicitur, quoniam iisdem reperi-
tur ferme processisse modis, & con-
ducebat illi multum Sciamachiæ fu-
sse peritum, qui gladiatorii tentabat su-
stinere vices; unde nec quisquam pro
bono declaratus fuit gladiatore qui pa-
lum

lum nesciebat expugnare; ideo & eandem cum monomachia constituere verisimile videtur speciem, cum objectis tantum sed non modis discrepent multum. Hisce evolutis, pugilatus pan-
 cratum constituens clarius se insinuat conceptui, qui pugnæ quoque melius adhuc meretur proferri posse nomi-
 ne, cum pugnis tantum peragebatur solis, omnium instrumentorum carentibus acumine. Hujus exercitatores nunquam corporibus associari, sed pu-
 gnis strictis digitisque solum inflexis certabant; hinc & σύγκλειστες δακτύλων au-
 auctore Svida dicitur. Cui locus iste Galeni L. i. de motu muscularum ad
 huncce ludum pertinentium convenire videtur, ubi sententiam hac de re
 subtiliter ita exponit suam. Εἰ δὲ ἔκαστος
 τῶν δακτύλων καὶ φίγη, τὸ χεῖμα τῆς χειρὸς
 γένοις μάλιστε τοῖς ēι παγχελίω πεφελέκό-
 σιν ἀντὴν ὄμοιον. Apud nonnullos παμ-
 μάχιον appellatur; cuius ratio nulla po-
 test dari alia, quam quod discrepantia
 sit fere nulla, sed eandem exprimant

sententiam. Attamen si aliquod discriminis veniat nomine, tum nihil est aliud quam quod πάμπαχος strictorem ponat membrorum usum, cum & in hocce certaminis genere, dentibus genibus, calcibus, talitris, denique toto corpore adversarium vincere contendebant, quae de πάμπαχω usitatus relata esse reperiuntur. Nihil tamen obstat haec omnia cadere posse in pancratium, cum & generali aliquando significatu pro omnium exercitorum fere horum sumitur magistro, quo merito referendus erit locus Propertii L. 3. ubi palæstricos decantans Pancratium ita depingit.

Et patitur duro vulnera Pancratio.

Hic postremo notandum occurrit, quod Gymnasi certatores ac luctatores imprimis vestibus exuti, velati solum in pudendis, vel femoralibus cincti exercitia subierunt sua; unde & Gymnastica vel Gymnasium, ut supra audivimus, nomen suum habent. Ob hanc

hanc nudationem quidem tradunt sexum muliebrem spectaculo Athletarum fuisse submotum, ne nudatione in complexu eorum scandalum orieretur. Oleo præterea, qvod alio nomine apud Martialem ceroma venit, ungebantur, tum ut prænsiones lubricæ ac molles essent: tum ne contusiones illæ & corporis detorsiones membrorum vertebris inferrent noxam. Olei hujus mentionem Petronius in satyrico facit, dicens: *Intraverunt palestritæ quam plures, & nos legitimo perfusos oleo refecerunt.* Cæterum ne prensio illa falleret nimis, ac frustra esset certamen, dum alter alterius manibus elabitur semper, pulvere & arena conspergebantur præsentes in scammate (ita vocabant Palaestram alio nomine) & sub initio congressus. Verba Statii hoc probant, dum Lib: 6. Thebaid. ita canit.

*Postquam oleo gavisæ cutis, petit æqvor uterq;,
Procurſu medium, atq; hausta vestitur arenæ,
Tum madidos artus alterno pulvere siccant.*

CAPUT TERTIUM.

Unde vero quis fortis dicatur & unus altero robustior despiciemus breviter. Et quidem roboris causam si longius adducere volumus, deprehendimus robur consistere generaliter loquendo in accuratiori commensu & symmetria partium, coporisque *ένεσις*; specialius vero in maiori copia spirituum animalium & habitudine muscularum, quorum naturam in eo constare, quod in perpetuo sint motu, ex essentia illorum optime liquet quia purissimæ, sanguinis sunt portiones cordis calore subtilizatae, & tantæ celeritatis, ut volatilis flammæ particulas imitentur. Ex quibus colligitur, membra nostra opera muscularum, spirituum animalium moderatione ductorum, moveri. Hinc etiam concipere possumus, animam seu mentem immediate membra nostra non movere, sed musculos spirituum animalium affluxu, motum sine determi-

minatione qvadam animæ excitare posse, cum p̄spicuis ostendi possit tam exemplis qvam argumentis, motum hunc atque similes actiones animo non aliqvando advertente fieri, & organorum moderamine ferri, cum & actiones præterea nostræ omnes solis cogitationibus exceptis, cum illis, quæ in brutis sunt, convenient, & idem prorsus principium habeant. Hisce nunc omnibus recte dilpositis statuimus membrorum nostrorum motum fortiorē & laxiorem à muscularis spiritibus animalibus inflatis pendere. Verum ne permultum circa hæcce hæreamus, promissi nostri memores, ad alia heic occurrentia nos accingemus, itaque oculos ad usum continuo exercitorum vertimus palæstricorum. Quos enucleare optime possumus, si scopum prætorum circa talia accommodare nostris studemus exercitorum reliquiis. Qvod antiquos attinet, reperimus intentionem illorum

maxime stetisse in eo, ut firmum corporis habitum adipiscerentur, & ad res bellicas essent expeditiores; quam ob causam & Gymnaisticam ad virtutem illam heroicam fortitudinem perire quidam ævi ejus scriptores asseruerunt, sicut Arist. L. 8. Polit: c. 3. & Plato in Protagora, Hisce ostendit: ἐποίκους τοὺς τάχτας εἰς παιδοτερίους πέμπουσιν, οὐαὶ τῷ σώματι Βελγίων ἔχοντες ὑπηρεσίας τῇ Διανοίᾳ χρηστή γοη, καὶ μὴ ἀναγκάζων αὐτὸν διατελεῖν Διὸς τὴν πυκηρίαν τῶν σωμάτων, καὶ εν τοῖς πολέμοις, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις περιέξεσθαι. Et potuerunt antiqui suis hoc summo jure facere temporibus, quoniam certamina illorum cum hostibus per illa fere omnia peragebantur exercitia, eorundemque instrumentorum opere plurimum in expeditionibus sunt adjuti, quod exemplis dilucidare, etiamsi possem, brevitati tamen studendo iis supersedeo, & lectorem ad scripta remitto antiquorum, sufficienter hæc omnia demonstrantia. Verum a-

liter

liter teres hodie habet, cum pulveris
tormontarii usus, seculo priori inven-
tus in lucem prodierit, qvi adeo nunc
exercitia obumbraverat atque sustule-
rat palæstrica, ut usus eorum valde
nunc rarus sit, & si aliquis adhuc ei-
set, tum non tam multum commu-
neim quam propriam intenderet salu-
tem, cum joci solummodo exercen-
tur gratia & non publice sed priva-
tim tantum peraguntur: hinc etiam
referri ad fortitudinem neqvetint, cum
virtus non minus publicam quam pro-
priam intendere debeat salutem. At-
tamen si recte perpendimus rem, &
corpus humanum considerationi sub-
mittimus, tum plurimum juvat exer-
ciis esse politum siqvidem magnam
in privata vita importat utilitatem;
conciliat enim corpori sanitatem &
ingenio vigorem eximum. Qvan-
tum ad corpus. ut propositum clarius
illustretur invenimus semper quotidi-
ana experientia illos existere saniores,

qui motibus exercitiorum corpora aliquantulū defatigant, qvam qui solitariā & sedentariam, continuo agunt vitam. Hinc perplurimis morbis hos, aliquando laborare sentimus, inter quos scorbutum haud postremam tenet sedem, qvod propriissime suam nimiæ quieti debet originem, qvia sedentariis purulentiae massa qvædam proxime ad cutes colligitur, qvæ, nisi exercitiis corpus agitetur, ut calor motivus per poros eam expellere sit potis adjacencia contaminat & in suam denique vertit naturam, unde morbus hic postea diu occultatus in lucem repit, qvi alio nomine, scabies neapolitana vel lepra, luesque venerea qvæ alias Fransman audit. Hæc nomina etiam si juxta veterum opinionem discrepantiam ipsius rei importent, tamen experientia recentiorum qvorundam docet magni nominis medicorum eundem indigitari fere morbum, cum & labem contagionis omnes secum ferant,

iisdemq̄ forte curari possint medicamen-
tis, verum tamen si aliquid inter ho-
ice morbos admittatur discriminis, tum
gradu forte concedimus differre, qva-
tenus hic magis, ille minus in subjecto
sit radicatus. Hic interea venit no-
tandum, qvamvis otium exigit ut pri-
maria causa scorbutum, alias tamen e-
jus sed remotiores esse causas, qvæ
pro ciborum atqve locorum oriuntur
diversitate, cum animalia plurimum
alimentorum & retinent qualitates, at-
qve pro loci temperie sua aliquando
accommoden corpora, qvæ exercitiis
tamen crebris atqve assiduo balneo-
rum usu pristinum recuperare possunt
statum. Horum usum intentum vete-
res circa exercitia palæstrica etiam
habuisse scripta illorum passim osten-
dunt, sicuti &, teste Curtio, in Ale-
xandro illo Magno optime notatum
est, *qui exercitiis, (ut propriis auctoris
utar verbis) crebris, & calidissima corpo-
ris temperie, adeo quicquid vitiosi humoris,*

sub

sub cute colligi solet, expugnabit; ut suam ex ore membrisque exhalaret odorem. Exercitia corporis ingenium quoque aliquantulum promovere hocce probare volumus argumento: si corpus per exercitia redditur salubre, sanitas illa consistit in sanguinis puritate; si sanguis est purus, tum spiritus quoque animales evadunt puri, qui nihil aliud sunt, quam tenuissimæ atque subtilizatæ sanguinis particulæ, ac originem suam ex perpetua sanguinis per cordis thalamos circulatione trahunt, quæ, ut referam tantum mentem recentiorum, continuo deinde post generationem, quoniam vi quadam elastica gaudent recta via magna copia in cerebrum ascendunt ejusque cavitates ingrediuntur, ubi glandulam deinde pinealem, quæ propria ingenii sedes, tangunt, atque excrementa, quæ illic possunt esse, per motum suum retrorsivum deferunt, atque sic illam per exercitia, quoniam spirituum animalium

Ium in exercitiis vehementior est motus, purgant. Sic mens etiam sana potest esse in corpore sano; si corpus sanum, sana quoque potest esse mens. Hactenus nobis de usibus exercitiorum, quatenus corpora afficiunt, sermo fuit; nunc alia ejus commoda magis ad moralitatem spectantia paucis quibusdam tangere utile erit; cum viri tales exercitiis obdurati ac roborati plurimum sint cuilibet notum est reipublicæ tam domi quam foris quantum prodesse possint, nec necesse esse magis exstimo pluribus ejus extollere laudes, sed subsisto cum adhortatione quadam ad placitum Nigroni sic prolata: *Nos non debere pugnas vituperare umbratiles intra domesticos parietes verarum imitationes: Nec corporis reprehendere in palæstrica exercitationes, simulacra præliorum, quia illis bene revolutis aliquando poterimus cum dignitate ex umbra in solem, è lectis in pulverem, è Gymnasio in agmen, præliumque descendere.* Hicce transactis necessario ponimus exerci-

citia in corporibus reqiri si sanitatem alias, atque robur tueri voluerimus; verum tamen exercitia ista insuetis, ab initio non magno impetu, sic enim corpora magis franguntur, quam roborantur, sed lento progredi debent gradu, donec assuetatione membra probe subacta, majora quotidie audere possint: & debemus caute ac accuratè cum hisce versari veluti cum arboribus, quæ igni adhibitæ frequenti incurvantur flexu: vim vere si adhibemus, frangimus, nec flectimus. Assuetatio præterea, cum plurimum valet a primis debet adhiberi annis, alias vero adulta ætate successum habere nequit, sicut & teste Hippocrate in Scythis, notatum est, qui exercitiis inassueti palæstricis, nec intendere arcum, neque tellum contorquere potuerunt, cum alias tamen robore eximio pollebant, & inter bellicosissimas ejus ævi gentes sunt numerati. Hisce nunc omnibus reæte collocatis robur corporis plurimum adju-

juvatur, cuius essentia alias in spirituum animalium copia, vigore, atque nervorum arcta existit coniunctione. Hinc non semper invenimus eos robore pollere, qvi eximia corporis mole gaudent, cum robur non molis sed organorum dispositorum requirat rationem, qvæ intra proceritatem staturæ, sicuti quotidiana demonstrat experientia, cadere etiam potest. Hisce enumeratis modis homo arte & natura existere potest fortis, si mores adveniant, de qvibus in proxime sequentibus, tum nihil tali optabilius viro in republica expeti potest.

CAPUT QVARTUM.

Hisce penitatis sub incudem examinis virum subjiciamus moraliter sic loquendo fortem, & propriissimis eum pro modulo ingenii pingamus coloribus, quibus facile dignoscitur: cuius descriptio ut perplurimi in locis exhibetur, ita haud

pro-

probabilior aliunde hauriri potest, quam
ex hoc Horatii L. 2. Sat: 7.

*Quisnam igiter liber? sapiens, sibique impe-
riosus.*

*Quem neque pauperies neque mors, neque
vincula terrent;*

*Responsare cupidinibus, contemnere honores
Fortis & in seipso totus teres atque rotundus.*

Verum in genere erat non nihil præmonendum de viri appellatione: vide-
tur itaque vir à vi dici, quæ in animo
& corpore sita est & major plenius-
que in viro, quam in fœmina. Ebræis
שָׁנָה dicitur quod etiam est à conota-
tione roboris, nam & **שְׁנָה** est
virum se præbuit & inde græcos fe-
cisse vocem *ισχὺς* verisimile est, &
חֹל *אִישׁ* I. Reg: 1: 42 52. est idem
quod nos dicimus Svetice: åhrlig Karl/
ut **תַּשְׁנָה** *חֹל* Rut 3: 11. åhrlig Qwinna.
Huc facit quoque, quod maris voca-
bulum Auctores non raro adjective u-
surparunt pro forti ac virili, seu pro
ma-

masculo; sic Apul: Lib: 3: mares animos & vires alacres conjungit, etiam Horatius de arte,

Post hos insignis Homerus,

*Tyrtæusque Mares animos in Martia bella
Versibus exacuit.*

Et habet hæcce vox Mas ut quidam putarunt primordia ex Marte qui præliorum Antistes fuisse fertur, cujusque nutu omnia viriliter inchoata felici progressa sunt gradu. Possunt autem mali motus à viro moraliter forti, fortiter retundi & vincibiles reddi; sicuti in Socrate etiam optime est notatum, qui judicio Physiognomorum stupidissimus omnium censebatur mortalium, cui ne scintillula qvidem boni inesset temperamenti; qvibus victoriam quoque extemplo concessisset, nisi sibi conscientius fuisset, quantum curæ atque operæ in delenda proclivitate ista ad malum consumisset, propterea libere quoque in hæcce prorupit verba: *Talis*

quoque fuisset, nisi naturam diligentia correxissem. Cura autem & diligentia causarum externarum nomine optime venire possunt, qvibus principia & semina virtutum in homine latentia excitantur & foventur. Hæ autem cauſæ ad placitum qvorundam Moralistarum quatror potissimum enumerantur
1. *Doctrinæ institutio.* 2. *Exemplorum consideratio & cum bonis conversatio.* 3. *Exercitatio.* 4. *Legum bonarum adversus improbos constitutio & executio.* Quantum hæcce singula ad constituendum fortem efficiunt momenta virum, exempla antiqui in primis seculij sufficientissime illustrant. Sed & hic exercitatione & niſu opus est, cum una actio tantum faciat artificem, quantum una hirundo ver. Hoc sensu Simonides apud Platonem scribit, *virtutem habitare in*

rupibus aditu difficultibus, & locum tenere castum: neque adspici posse omnium mortaliū oculis, sed ab eo demum, cujus animum sudor mordax, intus penetraverit. Et Cernithii apud Thucid. *μῆτερ οὐκ οὐδὲν
εἰ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς χαίρει*. i. e. Patrium nobis laboribus virtutes parare. Hic nunc omnibus bene dispositis probeque exhibitis fortis tandem prodit vir, qui moribus excellens, gratiam sibi concilare potest omnium. Hujus ecomiis inter cætera inferri aptissime hocce Terentii, qvi Humanitatis studiosum tali describit charactere, potest: *Facile omnes perfert ac patitur, quibus cunctis vivit, iis se dat; eorum obsequitur studiis nunquam se aliis præponit; ita denique vitam atque actiones cuntas instituit, ut invitus nemini, acceptus omnibus sit; sic faciliter sine invidia laudem invenit & amicos pa-*

rat. Hic scilicet viri moraliter fortis character est: Scire prudenter vitam agere, servire tempori, actiones suas cunctas ad eorum ibus cum degit, obsequium & voluntatem dirigere. Sed filum cum voto hocce ad supremum abrumpimus Numen, quod velit patriæ nostræ adhuc fortis concedere viros & tales Pan-
cratiafas, qui præter naturam & exercitia bonis inbuti sint moribus!

S O L I D E O G L O R I A.

Til sin förtrogne Wān
Herr GUSTAF STAREK /
Gt dygdens Wāg hon är en stålt
Utan i arbet' fljst / til undfly
vårldzens flåttia.
At man en af des siveck / må fän-
gen griipas an/
Och ledas af rått stråt / på all odyg-
ders han
Det wijsar os Herr Starek / som
Grækers kamp och strijder
I lärda arbet sitt / med snälla fiärn
beskrifwer /
Förwänd är en hans lön / ty lön
wacksamhet hans
Med tijden ziras wist med tåck
Apollos frank.

Detta i hast med enfaldig
penna lemnar

JAC: CARLOWJST.

RV. D 155. norm.

In Juvenem

Virtute & Doctrina conspicuum

Dn. GUSTAVUM STARCKI

Amicum & popularem per quam dilectum
Disputationem De PANCRATIO egregie
propugnantem.

Rem peragis suavem tibi quae cumulabit
honorem,

Dum doles animi tentas effundere claras.

Gratulor his cœptis mi Starck ex corde
fideli,

Et voveo ut semper faveant tibi prospera fata.

Pergito jam felix metam percurere pulchram
Ut maneant tandem condigno laurea ferta?

Amoris contestandi gratia
scripsit.

H. Omanus.

